TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2010. gada 4. martā *

Lieta C-297/08

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2008. gada 3. jūlijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv D. Rekja [*D. Recchia*], K. Zadra [*C. Zadra*] un Ž. B. Leņelo [*J.-B. Laignelot*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kam palīdz Dž. Ajello [*G. Aiello*], *avvocato dello Stato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ko atbalsta

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, ko pārstāv S. Osovskis [*S. Ossowski*], pārstāvis, kam palīdz K. Beikons [*K. Bacon*], *barrister*,

persona, kas iestājusies lietā.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Toadere [*C. Toader*] (referente), K. Šīmans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*] un L. Bejs Larsens[*L. Bay Larsen*],

ģenerāladvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 3. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar savu prasību Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka Itālijas Republika, attiecībā uz Kampānijas [*Campanie*] reģionu neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju un apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neradot kaitējumu videi, it īpaši neizveidojot pietiekamu un integrētu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīvas 2006/12/EK par atkritumiem (OV L 114, 9. lpp.) 4. un 5. pantā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

2 Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīva 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.) skaidrības un lietderības dēļ ir kodificēta ar Direktīvu 2006/12.

3 Direktīvas 2006/12 preambulas 2., 6., kā arī 8.–10. apsvērums formulēti šādi:

"(2) Atkritumu apsaimniekošanas noteikumu galvenajiem mērķiem ir jābūt cilvēku veselības aizsardzībai un vides aizsardzībai pret kaitējumu, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana.

[..]

(6) Augsta līmeņa vides aizsardzības nodrošināšanai dalībvalstīm papildus pasākumiem atkritumu iznīcināšanai un reģenerācijai jāveic pasākumi, lai ierobežotu atkritumu rašanos, jo īpaši veicinot bezatkritumu tehnoloģiju un otrreiz pārstrādājumu un atkārtoti izmantojamu produktu ražošanu, ņemot vērā esošās vai potenciālās tirgu iespējas reģenerētajiem atkritumiem.

[..]

(8) Kopienai kā tādai svarīgi kļūt saimnieciski patstāvīgai attiecībā uz atkritumu apglabāšanu, tāpēc katrai dalībvalstij individuāli būtu jātiecas uz šādu patstāvību.

(9) Lai sasniegtu šos mērķus, dalībvalstīm jāsagatavo atkritumu apsaimniekošanas plāni.

(10) Atkritumu aprite ir jāsamazina un dalībvalstis savos apsaimniekošanas plānos var paredzēt atbilstīgus pasākumus."

4 Direktīvas 2006/12 4. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, neapdraudot cilvēku veselību un neizmantojot metodes vai darbības, kas varētu radīt kaitējumu videi, un jo īpaši:

a) neapdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, augus un dzīvniekus;

b) neradot traucējošus trokšņus un smakas;

c) neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu."

5 Šīs direktīvas 5. pantā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, sadarbojoties ar citām dalībvalstīm, ja tas ir vajadzīgs vai ieteicams, lai nodrošinātu integrētu un pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, ņemot vērā labākās pieejamās tehnoloģijas, kurām nav nesamērīgi augst[u] izmaks[u]. Tīklam jānodrošina iespēja Kopienai kā tādai kļūt saimnieciski patstāvīgai atkritumu apglabāšanas ziņā un dalībvalstīm — individuāla virzība uz minēto mērķi, ņemot vērā ģeogrāfiskos apstākļus un speciālu iekārtu vajadzību atsevišķiem atkritumu veidiem.

2. Tīklam jānodrošina iespēja apglabāt atkritumus tuvākajās piemērotajās atkritumu apglabāšanas iekārtās, izmantojot piemērotākās metodes un tehnoloģijas, lai nodrošinātu augsta līmeņa vides un cilvēka veselības aizsardzību."

6 Direktīvas 2006/12 7. pantā ir noteikts:

"1. Lai sasniegtu 3., 4. un 5. pantā minētos mērķus, 6. pantā minētajai kompetentajai iestādei vai iestādēm pēc iespējas drīz jāsagatavo viens vai vairāki atkritumu apsaimniekošanas plāni. Šādi plāni jo īpaši attiecas uz:

a) reģenerējamo vai apglabājamo atkritumu veidu, daudzumu un izcelsmi;

b) vispārīgām tehniskām prasībām;

c) īpašām prasībām konkrētiem atkritumu veidiem;

d) piemērotām apglabāšanas vietām vai iekārtām.

2. panta 1. punktā minētie plāni, piemēram, var attiekties uz:

[..]

c) atbilstīgiem pasākumiem, lai veicinātu atkritumu savākšanas, šķirošanas un apstrādes racionalizāciju.

3. Lai izstrādātu šādus plānus, dalībvalstis attiecīgi sadarbojas ar citām dalībvalstīm un Komisiju. Par tiem ziņo Komisijai.

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

7 Direktīvas 2006/12 4. un 5. pants Itālijas tiesību sistēmā tika transponēts ar 2006. gada 3. aprīļa Likumdošanas dekrētu Nr. 152 (2006. gada 14. aprīļa *GURI* Nr. 96, kārtējais pielikums).

8 Šī dekrēta 178. panta 2. punktā ir noteikts:

"Atkritumi ir jāreģenerē vai jāapglabā, neapdraudot cilvēku veselību, neizmantojot procedūras vai metodes, kas varētu radīt kaitējumu videi, it īpaši:

a) neapdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, dzīvniekus un augus;

b) neradot traucējošus trokšņus un smakas;

c) neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām, kas tiek aizsargātas ar spēkā esošajiem tiesību aktiem."

9 Šī dekrēta 182. panta 3. punktā ir paredzēts:

"Atkritumu apglabāšanu veic, izmantojot integrētu un pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, piemērojot labāko pieejamo tehniku un ņemot vērā saistību starp izmaksām un vispārējiem ieguvumiem, lai:

a) sasniegtu pašpietiekamību pilsētas atkritumu, kuri nav bīstami, apglabāšanā optimālu teritoriju ietvaros;

b) ļautu atkritumu apglabāšanu vienā no šim mērķim paredzētajām iekārtām, kas ir vistuvāk ražošanas un savākšanas vietām, lai samazinātu atkritumu apriti, ņemot vērā ģeogrāfiskos apstākļus vai speciālu iekārtu vajadzību atsevišķiem atkritumu veidiem;

c) izmantotu pašas labākās metodes un tehnoloģijas, lai nodrošinātu augsta līmeņa vides un sabiedrības veselības aizsardzību".

10 1993. gada 10. februāra Kampānijas reģionālajā likumā Nr. 10/93 par normām un procedūrām atkritumu apglabāšanai Kampānijā (*Norme e procedure per lo smaltimento dei rifitui in Campania*), ir definētas 18 teritoriālas viendabīgas zonas, kurās, īstenojot pašvaldību obligāto piedalīšanos attiecībā uz šīm zonām, vajadzēja īstenot pilsētas atkritumu apglabāšanas apsaimniekošanu, kuri radušies attiecīgajās vietās.

Tiesvedības priekšvēsture

11 Šī prasība attiecas uz Kampānijas reģionu, kurš aptver 551 pašvaldību, tostarp Neapoles pilsētu. Šajā reģionā ir pilsētas atkritumu apsaimniekošanas un apglabāšanas problēmas.

12 Saskaņā ar Itālijas Republikas iebildumu rakstā ietvertajām norādēm, šajā reģionā kopš 1994. gada ir izsludināts ārkārtas stāvoklis un ir izvirzīts pilnvarotais pārstāvis, apvienojot funkcijas un pilnvaras, kas parasti piemīt citām iestādēm, lai ātri īstenotu nepieciešamos pasākumus, tā, kas parasti ticis dēvēts par "atkritumu krīzi", pārvarēšanai.

13 1997. gadā tika apstiprināts pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plāns. Tajā bija paredzēta atkritumu termiskas reģenerācijas iekārtu sistēma, izmantojot diferencētu savākšanas sistēmu, kas organizēta Kampānijas reģiona līmenī.

14 Ar ministrijas 1998. gada 31. marta rīkojumu Nr. 2774 tika nolemts organizēt publiskā iepirkuma procesu, lai uz desmit gadiem uzticētu atkritumu apstrādi privātiem uzņēmējiem, kas ir spējīgi nodrošināt iekārtas tāda kurināmā ražošanai, kurš iegūts no atkritumiem (*combustible dérivé de déchets*; turpmāk tekstā — "*CDD*"), kā arī atkritumu sadedzināšanas iekārtas un siltumreģenerācijas rūpnīcas.

15 Tiesības slēgt konkrētos līgumus 2000. gadā tika piešķirtas sabiedrībām *Fibe SpA* un *Fibe Campania SpA*, kuras ietilpst *Impregilo* grupā. Šīm sabiedrībām bija jāīsteno un jāvada septiņas *CDD* ražotnes un divas siltumreģenerācijas rūpnīcas, kas attiecīgi

atradās Ačerrā [*Acerra*] un Santamarijā la Fosā [*Santa Maria La Fossa*]. Kampānijas reģiona pašvaldībām bija jāuztic to atkritumu apstrāde šīm sabiedrībām.

16 Tomēr plāna izpildē radās grūtības saistībā ar, pirmkārt, atsevišķu vietējo iedzīvotāju iebildumiem attiecībā uz izvēlētajām vietām, kā arī, otrkārt, ar mazu savākto un reģionālajiem dienestiem nodoto atkritumu daudzumu. Turklāt rūpnīcu celtniecība tika novēlota un minēto rūpnīcu projektēšanā tika konstatēti trūkumi, kādēļ, attiecīgajām infrastruktūrām nespējot tos apstrādāt, atkritumi bija sakrājušies izgāztuvēs un pieejamajās uzglabāšanas vietās līdz piesātinājumam.

17 Neapoles prokuratūra arī uzsāka izmeklēšanu, lai pierādītu krāpšanas pārkāpumus publiskajos iepirkumos. Kampānijas reģiona *CDD* ražotnes tādējādi tika nodotas tiesas administratoram, padarot neiespējamu attiecīgo iekārtu pielāgošanu. Visbeidzot līgumi, kas saistīja administratoru ar *Fibe SpA* un *Fibe Campania SpA*, tika lauzti, taču tiesību slēgt šos līgumus atkārtota piešķiršana uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus publiskā iepirkuma procesā saistībā ar atkritumu apglabāšanu šajā reģionā vairākkārt nav izdevusies, it īpaši pieņemamu piedāvājumu nepietiekamā skaita dēļ.

Pirmstiesas procedūra

18 Kampānijas reģiona situācija ir bijusi priekšmets pārrunām starp Komisijas dienestiem un Itālijas iestādēm. Tādējādi atkritumu krīzes situācijas pilnvarotais pārstāvis ar 2007. gada 16. maija ziņojumu Komisijai paskaidroja iemeslus, kādēļ pieņemts 2007. gada 11. maija Likumdošanas dekrēts Nr. 61, kurā paredzēti "sevišķi pasākumi, lai pārvarētu krīzes situāciju atkritumu apglabāšanas nozarē Kampānijas reģionā", it īpaši aptverot četru jaunu izgāztuvju celtniecību Serrē [*Serre*], Savinjano Irpino [*Savignano Irpino*], Tecinjo [*Tezigno*] un Santarkandželo Trimonte [*Sant'Arcangelo Trimonte*] pašvaldībās.

19 Saskaņā ar šo ziņojumu paredzētos sevišķos pasākumus pamato "epidēmiju apdraudējuma vai citu sanitārās krīzes situāciju izslēgšana un iedzīvotāju veselības aizsardzība". Dokumentā ir atzīts, ka "krīzes stāvoklis pēdējā laikā ir saasinājies izgāztuvju vietu, kas atbilstu atkritumu galīgai apglabāšanai, neesamības dēļ" un šis stāvoklis ir kvalificēts kā "sociālās trauksmes stāvoklis un Kampānijas iedzīvotāju pamattiesību apdraudējums un galēja problēma saistībā ar vidi", jo "nelikumīgās, bez kompetentu iestāžu kontroles izveidotās izgāztuves spontāni vai ar nodomu izraisīti pamesto atkritumu ugunsgrēki apdraud vides vienotību, jo atmosfērā un augsnē notiek kaitīgo vielu (it īpaši dioksīna) emisija, kas rada nelabojama kaitējuma risku grunts virsmām".

20 Uzskatot, ka Itālijas Republikas veiktie pasākumi nav bijuši pietiekami, lai nodrošinātu augsta līmeņa vides un sabiedrības veselības aizsardzību, it īpaši lai nodrošinātu pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, un ka tādējādi šī dalībvalsts nav izpildījusi Direktīvas 2006/12 4. un 5. pantā paredzētos pienākumus, Komisija 2007. gada 29. jūnijā šai dalībvalstij nosūtīja brīdinājuma vēstuli, uzaicinot to iesniegt apsvērumus viena mēneša laikā no minētās vēstules saņemšanas brīža.

21 Atbildot uz Itālijas Republikas ielūgumu, Komisijas delegācija 2007. gada jūlijā ieradās Neapolē, lai tiktos ar amatpersonām un uz vietas konstatētu faktisko situāciju.

22 Ar 2007. gada 3. augusta vēstuli Itālijas Republika atbildēja uz brīdinājuma vēstuli, pievienojot Vides un teritorijas aizsardzības ministrijas — dzīves kvalitātes direkcijas — ģenerāldirektora 2007. gada 2. augusta vērtējumu. Ņemot vērā iegūto informāciju, Komisija uzskatīja par atbilstošu iekļaut iebildumos Direktīvas 2006/12 3. un 7. panta

pārkāpumu un, šādi rīkojoties, tā nosūtīja šai dalībvalstij papildu brīdinājuma vēstuli, uzaicinot to iesniegt apsvērumus divu mēnešu laikā no vēstules saņemšanas brīža.

23 2007. gada 20. novembrī Briselē notika jauna sanāksme, kuras laikā Itālijas Republika iepazīstināja ar jaunu atkritumu apsaimniekošanas plānu Kampānijas reģionam un sniedza pārskatu par situācijas attīstību, it īpaši attiecībā uz atsevišķu infrastruktūru, tādu kā izgāztuves, celtniecības virzību. Šis plāns tika pieņemts 2007. gada 28. decembrī.

24 Ar 2007. gada 24. decembra vēstuli Itālijas Republika atbildēja uz papildu brīdinājuma vēstuli un savai atbildei pievienoja Vides un teritorijas aizsardzības ministrijas 2007. gada 21. decembra vērtējumu.

25 2008. gada 28. janvārī Romā notika "kopsapulce" starp Itālijas Republiku un Komisiju, kuras laikā saistībā ar jautājumu par atkritumu apsaimniekošanu Kampānijā šī dalībvalsts iepazīstināja ar jauna plāna, kura mērķis bija krīzes situācijas atrisināšana pirms 2008. gada novembra beigām, saturu.

26 Izskatot informāciju, ko bija sniegusi Itālijas Republika dažādajā sarakstē, kā arī no citiem avotiem, tādiem kā plašsaziņas līdzekļiem, apvienībām, organizācijām un privātpersonām, gūto informāciju, Komisija 2008. gada 1. februārī šai dalībvalstij nosūtīja argumentētu atzinumu, aicinot to izpildīt viena mēneša laikā, ņemot vērā situācijas neatliekamību. Itālijas Republika uz šo atzinumu atbildēja ar Komisijai 2008. gada 4. martā nosūtītu vēstuli, kurai bija pievienoti par reģionu atbildīgo amatpersonu trīs ziņojumi.

27 Ņemot vērā tādējādi iegūto informāciju, Komisija nolēma celt šo prasību.

28 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2008. gada 7. augusta rīkojumu Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei tika atļauts iestāties lietā Itālijas Republikas prasījumu atbalstam.

Par prasību

29 Pamatojot savu prasību, Komisija pārmet Itālijas Republikai Direktīvas 2006/12 4. un 5. panta pārkāpumu, jo tā, pirmkārt, nav nodrošinājusi integrētu un pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, kas spētu nodrošināt pašpietiekamību atkritumu apglabāšanas jomā, pamatojoties uz ģeogrāfiskā tuvuma kritēriju un, otrkārt, šī situācija izraisīja cilvēku veselības un vides apdraudējumu.

30 Komisija uzskata, ka Itālijas Republika atzīst apgalvoto valsts pienākumu neizpildi. Komisija kā pierādījumu min Itālijas Republikas sniegto atbilžu saturu pirmstiesas procedūras laikā. Tādējādi tās atbildē uz sākotnējo brīdinājumu Itālijas valdība bija iepazīstinājusi ar 1997. gadā apstiprināto reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu, vienlaikus atzīstot, ka, "pat ja tas bija pareizi definēts reģionālajā plānā, integrēta atkritumu apsaimniekošanas sistēma šobrīd vēl joprojām neveido konkrētu realitāti", it īpaši pamatojoties uz akumulētiem kavējumiem divu paredzēto atkritumu dedzināmo krāšņu celtniecībā Ačerrā un Santamarijā la Fosā, kā arī izgāztuvju slēgšanu. Itālijas varas iestādes tādējādi esot atzinušas "sistēmas paralīzi", kā arī nelikumīgu vai nekontrolētu atkritumu izgāšanu, ko varas iestādes norādījušas kā "parādību, kas ir

izplatīta Kampānijā un ko vada organizētās noziedzības sektori, saistībā ar kuriem tiesu iestādes uzsākušas dažādas izmeklēšanas".

31 Savā atbildē uz argumentēto atzinumu Itālijas Republika esot apstiprinājusi, ka situācija nebija atrisināta un, pēc Komisijas domām, no šīs dalībvalsts sniegtajām atbildēm, it īpaši pēc termiņiem, kas nepieciešami, īstenojot pēdējā apsaimniekošanas plānā paredzētās infrastruktūras, kā arī no valsts preses izriet, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās minētā valsts vēl bija tālu no integrētu un pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīkla nodrošināšanas, pamatojoties uz tuvuma kritēriju.

32 Turklāt ar noteiktu informāciju, kura saņemta pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa, esot apstiprināta pienākumu neizpildes turpināšanās. Tādējādi 2008. gada 21. un 28. aprīļa Eiropas Savienības Padomes Prezidijam iesniegtajos paziņojumos Itālijas Republika esot atzinusi, ka paredzētās izgāztuves Savinjano Irpino un Santarkandželo Trimonte būs darba kārtībā, labākajā gadījumā, 2008. gada jūlijā un ka tādējādi līdz šim termiņam tikai Serres pašvaldībā esošā Makja Soprana [*Macchia Soprana*] būtu darba kārtībā visā Kampānijas reģionā.

33 Komisija pamatojas arī uz 2008. gada 4. jūnijā iesniegto ziņojumu, ar kuru Itālijas Republika tai paziņojusi par 2008. gada 23. maija Likumdošanas dekrētu Nr. 90 (2008. gada 23. maija *GURI* Nr. 120 kārtējais pielikums, turpmāk tekstā — "likumdošanas dekrēts Nr. 90"). Minētā likumdošanas dekrēta formulējums esot atzīšanās par atkritumu apglabāšanas sistēmas trūkumiem Kampānijas reģionā. Komisija arī uzsver, ka "ārkārtas stāvoklis" prasības iesniegšanas brīdī nebija atcelts un tas bija jāsaglabā līdz 2009. gada 31. decembrim.

34 Tomēr ir jākonstatē, ka, pretēji Komisijas apgalvotajam, Itālijas Republika neatzīst Direktīvas 2006/12 4. un 5. pantā paredzēto pienākumu neizpildi. Līdz ar to ir jāpārbauda iebildumu, kurus Komisija izvirzījusi, pamatojot savu prasību, pamatotība.

Par Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

35 Komisija apgalvo, ka, lai uzskatītu, ka dalībvalsts ir īstenojusi integrētu un pietiekamu apglabāšanas tīklu, kādu prasa Direktīvas 2006/12 5. pants, ir nepieciešams, lai tās rīcībā būtu tehnisku struktūru kopums, ar kuru varētu, pirmkārt, atkritumus, kurus ir neiespējami reģenerēt un/vai pārstrādāt, apglabāt bez vides un sabiedrības veselības apdraudējuma, un, otrkārt, ar mērķi ievērot pašpietiekamības un tuvuma principus — lai atkritumu apglabāšanas būvju pieņemšanas kapacitāte, tādu kā atkritumu dedzināmo krāšņu un izgāztuvju, atbilstu atkritumu daudzumam, kas ir jāapglabā attiecīgajā reģionā.

36 Šajā sakarā Kampānijas reģionā īstenotajai sistēmai bija trūkumi. Tādējādi diferencētā savākšanā ietilpa tikai 10,6 % no radītajiem atkritumiem salīdzinājumā ar Kopienu vidējo rādītāju 33 % un valsts vidējo rādītāju, kas svārstās starp 19,4 % Itālijas centrālajos reģionos un 38,1 % šīs dalībvalsts ziemeļu reģionos.

37 Turpinot, lai arī izgāztuves būtu jāizmanto pēc iespējas mazāk, jo tās ir videi vissliktākā izvēle, lielākā daļa Kampānijas reģiona atkritumu tiekot izgāzti izgāztuvēs

vai izgāzti nelikumīgi. Turklāt *CDD* ražošanas iekārtas, kurām atkritumi ir jāapglabā, esot bijušas nepiemērotas un tās atkritumus esot pārstrādājušas tikai tā, ka tos pēc tam esot vajadzējis pārvest uz citu struktūru, lai tos pilnībā apglabātu.

38 Ačerrā un Santamarijā la Fosā paredzētās atkritumu dedzināmās krāsnis vēl joprojām nebija darba kārtībā un kopumā reģiona rīcībā bija tikai viena likumīga izgāztuve, kas darbojās Serrē, kuras pieņemšanas jauda bija zemāka par reālajām vajadzībām. Visbeidzot, vairākas tonnas atkritumu esot bijušas aizvestas uz Vāciju un uz citiem Itālijas reģioniem, lai tos apglabātu, un ar Vācijas Federatīvo Republiku esot parakstīts nolīgums, kurā paredzētas papildu aizvešanas.

39 Pēc Komisijas domām, 2008. gada 2. martā atkritumi, kuri noklāja koplietošanas ceļus, sasniedza 55 000 tonnu, papildus tām 110 000–120 000 atkritumu pašvaldības uzglabāšanas vietās, kuras gaidīja apstrādi. Tiesa 2005. gada 26. aprīļa spriedumā lietā C-494/01 Komisija/Īrija (Krājums, I-3331. lpp.) esot nospriedusi, ka izgāztuvju sistēma tuvu pārsātinātībai un valstī esošais nelegālās izgāšanas apjoms ir Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpums.

40 Itālijas Republika lūdz prasību noraidīt. Pēc tās domām, iebildums par Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpumu ir radies no nepietiekamas vēsturisku apstākļu analīzes par smago situāciju, kas pastāv Kampānijas reģionā. Turklāt šī dalībvalsts esot darījusi visu iespējamo, lai izvairītos no šīs krīzes, gan attiecībā uz administratīvu un militāru pasākumu īstenošanu, gan arī uz veiktajām ievērojamām finanšu investīcijām (EUR 400 miljoni no 2003. gada līdz 2008. gadam).

41 Attiecībā uz atkritumu savākšanu, lai arī Itālijas Republika atzina, ka Komisijas norādītie vidējie reģionālie rādītāji ir pareizi, tomēr tā uzsver, ka ir īstenotas īpašas

[atkritumu] savākšanas iniciatīvas un ka, vispārīgi, ir vērojams pieaugums diferencētas savākšanas līmenī Kampānijas reģionā, kurai ir jābūt pastiprinātai, īstenojot Padomes prezidenta rīkojumu Nr. 3639/08. Tādējādi no 2008. gada 14. janvāra līdz 2008. gada 1. martam esot savāktas 348 000 tonnas atkritumu, it īpaši uz ielām, un novietotas drošā vietā. Līdz šim brīdim kopējā atkritumu apglabāšanas jauda pārsniedzot reģionā dienā radīto. 530 pašvaldības esot īstenojušas pirmos pasākumus, lai veiktu diferencētu savākšanu, 73 pašvaldības (aptuveni 370 000 iedzīvotāju) esot sasniegušas no 50 % līdz 90 %, kamēr 134 pašvaldības (aptuveni miljons iedzīvotāju) tikai no 25 % līdz 50 %.

42 Turklāt 2008. gada jūnijā esot atvērta Savinjano Irpino izgāztuve, kurai sekojusi Santarkandželo Trimonte izgāztuves atvēršana. Saistībā ar atkritumu dedzināmām krāsnīm likumdošanas dekrētā Nr. 90 paredzētajā jaunajā [atkritumu apsaimniekošanas] plānā esot paredzēta divu citu atkritumu dedzināmo krāšņu celtniecība Neapolē un Salerno [*Salerno*], kuras pievienotos esošajām Ačerra un Santamarijā la Fosā. Citas infrastruktūras arī esot īstenošanas procesā, tādas izgāztuves kā Kjāno [*Chiaiano*], Tercinjo [*Terzigno*], Santamaro [*Sant Tammaro*] un Andreta [*Andretta*], kā arī Ačerras un Salerno siltumreģenerācijas rūpnīcas.

43 Attiecībā uz septiņām *CDD* ražošanas rūpnīcām, par kurām Komisija uzsver, ka tās vēl nebija tādas, kas darbotos, Itālijas Republika apgalvo, ka šajās rūpnīcās konstatētie darbības traucējumi ir radušies no līgumu neizpildes, proti, no deliktu vai noziedzīgām darbībām, kuras nav atkarīgas no Itālijas Republikas gribas.

44 Attiecībā uz izgāztuvēm, lai gan Itālijas Republika atzīst, ka argumentētajā atzinumā paredzētajā termiņā darba kārtībā bija tikai Makja Soprana izgāztuve Serrē, tā tomēr uzsver, ka citu izgāztuvju atvēršana esot bijusi kavēta, iedzīvotājiem veicot protesta akcijas, kuru dēļ pat bijusi nepieciešama bruņoto spēku iejaukšanās.

45 Visi šie apstākļi pēc to dabas esot veidojuši nepārvaramas varas gadījumus atbilstoši judikatūrai.

46 Līdz ar to Itālijas Republika uzskata, ka Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpums nav radies tās bezdarbības dēļ, un turklāt uzsver, ka nelikumīga atkritumu izgāšana Kampānijas reģiona teritorijā bija pastāvīga labuma gūšanas darbība un tā nekad nav piedāvāta, ieteikta vai apgalvota kā alternatīva iespēja no valsts iestāžu puses, — tās ir darījušas visu iespējamo, lai nodrošinātu šo atkritumu aizvākšanu, aptverot iespēju vērsties tiesību aizsardzības iestādēs.

47 Saistībā ar iespēju atzīt nepārvaramas varas gadījumu, Komisija savā replikā atgādina, ka šis jēdziens prasa, lai konkrētais apstāklis vai tā neīstenošanās "būtu saistīta ar tādiem neparastiem apstākļiem, kas personai, kura uz to atsaucas, ir ārkārtēji un neparedzami, un kuru sekas, lai gan bija pienācīga rūpība, nav bijis iespējams novērst" (1988. gada 8. marta spriedums lietā 296/86 *McNicholl* u.c., *Recueil*, 1491. lpp., 11. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

48 Turklāt gadījumos, kuros fakts ir varējis būt nepārvaramas varas gadījums, tā sekas var pastāvēt tikai noteiktu laika periodu, proti, laiku, kas vadībai, kura ievēro normālu rūpības līmeni, nepieciešams, lai izbeigtu no tās gribas neatkarīgo krīzes situāciju (1985. gada 11. jūlija spriedums lietā 101/84 Komisija/Itālija, *Recueil*, 2629. lpp., 16. punkts).

49 Komisija atgādina, ka atkritumu apglabāšanas sistēmas nepiemērotība Kampānijas reģionā ilgst no 1994. gada. Attiecībā uz vietējo iedzīvotāju iebildumiem un radītajiem sabiedriskās kārtības traucējumiem šīs parādības esot bijušas paredzamas un tām neesot ārkārtēja rakstura tiktāl, ciktāl krīzes situācija un protesti, ko tie radījuši, izriet tieši no valsts iestādēm Direktīvā 2006/12 paredzēto pienākumu ilgstošas neizpildes.

50 Saistībā ar noziedzīgo grupējumu klātbūtni Komisija atgādina, ka šis apstāklis, pieņemot, ka tas būtu pierādīts, nevarētu attaisnot to, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no Direktīvas 2006/12 (skat. 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-263/05 Komisija/Itālija, Krājums, I-11745. lpp., 51. punkts).

51 Attiecībā, visbeidzot, uz apstākli, ka uzņēmumi, kuri ieguvuši tiesības slēgt līgumu publiskā iepirkumu procesā, neievēroja to līgumsaistības uzstādīt atkritumu apstrādes iekārtas, Komisija uzskata, ka tas nevar būt neparasts un neparedzams apstāklis, it īpaši tādēļ, ka, pretēji Itālijas Republikas apgalvotajam, iestādes esot varējušas paredzēt īpašus noteikumus, lai pret to nodrošinātos.

52 Saistībā ar prokuratūras uzsāktu kriminālvajāšanu pret atsevišķiem šo uzņēmumu vadītājiem un iestāžu grūtībām atrast citu piedāvājuma iesniedzēju, lai pārņemtu attiecīgās darbības, Komisija apgalvo, ka saskaņā ar pastāvošo judikatūru dalībvalsts nevar aizbildināties ar noteikumiem, praksi vai situācijām savā tiesību sistēmā, lai neizpildītu direktīvā noteiktos pienākumus un termiņus (skat. iepriekš minēto 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā Komisija/Itālija, 51. punkts).

53 Apvienotā Karaliste ierobežo savus apsvērumus ar Direktīvas 2006/12 5. panta interpretāciju. Pēc šīs dalībvalsts domām, pretēji Komisijas apgalvotajam, ceļot šo prasību, pienākumi, kas ir dalībvalstīm saskaņā ar šo normu, ir piemērojami valsts līmenī, bet ne reģionālā līmenī. Tādējādi pašpietiekamības un tuvuma principi, saskaņā ar kuriem integrētām un pietiekamām apglabāšanas iekārtām "jānodrošina iespēja Kopienai kā tādai kļūt saimnieciski patstāvīgai atkritumu apglabāšanas ziņā un dalībvalstīm — individuāla virzība uz minēto mērķi" un to "nodrošinot tuvākajās piemērotajās apglabāšanas iekārtās", jāattiecas uz Kopienas vai valsts teritoriālo pamatu, bet ne uz reģionālo pamatu.

54 Līdz ar to šī dalībvalsts nepiekrīt Komisijai, kura uzskata, ka tas ir Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpums, ja dalībvalsts attiecīgajā reģionā uzstādītās atkritumu apglabāšanas iekārtas nav pietiekamas, lai atbilstu šī reģiona apglabāšanas vajadzībām. Tāpat kā Apvienotā Karaliste, kura tādējādi sevi organizējusi attiecībā uz bīstamiem atkritumiem, dalībvalstis varējušas izvēlēties pārvest atsevišķus atkritumu veidus no viena reģiona, lai tos pārstrādātu un apglabātu iekārtās, kuras atrodas citos reģionos, lai gan kopējais valsts pieprasījums ir nodrošināts ar valsts atkritumu apglabāšanas iekārtām.

55 Arī Tiesas judikatūra apstiprinot šādu valsts pieeju pašpietiekamības principam un turklāt Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvas 2008/98/EKL par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 3. lpp.) 16. panta 4. punkta formulējums apstiprinot šādu interpretāciju, jo minētajā jaunās direktīvas par atkritumiem pantā ir paredzēts, ka "tuvuma un pašpietiekamības principi nenozīmē, ka katrai dalībvalstij ir jābūt pilnam galīgo reģenerācijas iekārtu komplektam šajā dalībvalstī".

56 Itālijas Republika piekrīt Apvienotās Karalistes viedoklim un norāda, ka Kampānijas reģiona ietekme uz tās valsts atkritumu radīšanu ir ierobežota.

57 Komisija, vienlaikus uzskatot, ka Apvienotās Karalistes izvirzītie interpretācijas jautājumi neattiecas uz šo prasību, piekrīt, ka dalībvalstis ir tiesīgas noteikt pietiekamo administratīvo līmeni atkritumu apsaimniekošanai. Tādējādi, lai ievērotu Direktīvas 2006/12 5. pantu, dalībvalsts rīcībā varot būt tikai viena valsts iekārta, ja tā nodrošina radīto atkritumu apstrādi vai tikai dažas īpašas iekārtas, piemēram, tādas, kuras apstrādā bīstamos atkritumus, kuri atrodami Apvienotajā Karalistē.

58 Komisija tomēr uzsver, ka, lai noteiktu, kā interpretēt un piemērot pašpietiekamības un tuvuma principus, ir jāņem vērā arī atkritumu daba, kā arī radīto atkritumu daudzums. Mājsaimniecības atkritumi tiekot radīti uz vietas un ikdienā, principā prasot gandrīz tūlītēju savākšanu un apstrādi un tuvākajā vietā.

59 Itālijas Republika esot izvēlējusies apsaimniekošanu optimālo teritoriālo zonu līmenī ("ambito territoriale ottimale") kā ģeogrāfisko pašpietiekamības un tuvuma parametru. Šajā sakarā Komisija uzsver, ka tā nepārmet šai dalībvalstij noteikto administratīvo līmeni, lai īstenotu integrētu atkritumu apsaimniekošanas un apglabāšanas sistēmu. Savukārt Komisija tai pārmet šādas sistēmas neīstenošanu Kampānijas reģionā vai, konkrētāk, to, ka atkritumi netiek apglabāti tuvumā esošajās iekārtās to radīšanas vietai un ka atkritumu nosūtīšana uz citiem reģioniem vai citām dalībvalstīm ir bijuši ierobežoti *ad hoc* risinājumi sanitārai un vides krīzei, un līdz ar to neietilpst integrētā apglabāšanas iekārtu sistēmā.

Tiesas vērtējums

60 Kā tas izriet no Komisijas izvirzītajiem argumentiem pirmstiesas procedūras laikā, kā arī no iesniegtajiem procesuālajiem rakstiem tiesvedībā Tiesā, ir jākonstatē, ka ar savu prasību Komisija vispārīgi vēršas ar jautājumu par atkritumu apglabāšanu Kampānijas reģionā un it īpaši, kā tas izriet no tās atbildes uz Apvienotās Karalistes iesniegto iestāšanās rakstu, par pilsētas atkritumu apglabāšanu. Līdz ar to, kaut arī šī iestāde sniegusi atbildi uz tiesas sēdē uzdoto jautājumu, Komisija nelūdz Tiesu konstatēt Itālijas Republikas pienākumu neizpildi attiecībā uz īpašu bīstamo atkritumu kategoriju, uz kuriem daļēji attiecas Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/689/EEK par bīstamajiem atkritumiem (OV L 377, 20. lpp.).

61 Saskaņā ar Direktīvas 2006/12 5. panta 1. punktu dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu integrētu un pietiekamu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, nodrošinot, pirmkārt, Kopienai kā tādai kļūt saimnieciski pastāvīgai atkritumu apglabāšanas ziņā un, otrkārt, dalībvalstīm — individuālu virzību uz minēto mērķi. Lai sasniegtu šo mērķi, dalībvalstīm jāņem vērā ģeogrāfiskie apstākļi vai speciālu iekārtu vajadzība atsevišķiem atkritumu veidiem.

62 Lai nodrošinātu šādu integrētu tīklu, dalībvalstīm ir piešķirta plaša rīcības brīvība attiecībā uz teritoriālu pamatu, kuru tās uzskata par piemērotu, lai sasniegtu valsts pašpietiekamību atkritumu apglabāšanas jaudas jomā un tādējādi ļaujot Kopienai kļūt saimnieciski patstāvīgai atkritumu apglabāšanas ziņā.

63 Tādējādi, kā to pamatoti ir norādījusi Apvienotā Karaliste, tā kā atsevišķiem atkritumu veidiem, piemēram, bīstamajiem atkritumiem, var būt tādas specifiskas īpatnības, ka to apstrādi var būt lietderīgi sagrupēt, nodrošinot to apglabāšanu vienā vai vairākās struktūrās valsts līmenī, proti, kā tas ir skaidri paredzēts Direktīvas 2006/12 5. panta 1. punktā un 7. panta 3. punktā, saistībā ar sadarbību ar citām dalībvalstīm.

64 Tomēr Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ka viens no vissvarīgākajiem pasākumiem izstrādāt apsaimniekošanas plānus, kas var ietvert it īpaši atbilstošus pasākumus, lai veicinātu atkritumu savākšanas, šķirošanas un apstrādes racionalizāciju, ir tas, kas paredzēts šīs direktīvas 5. panta 2. punktā, — cenšoties apstrādāt atkritumus vistuvākajā iespējamajā iekārtā (skat. 2009. gada 9. jūnija spriedums lietā C-480/06 Komisija/Vācija, Krājums, I-4747. lpp., 37. punkts).

65 Tiesa tādējādi nosprieda, ka atkritumu apglabāšanas vietu lokalizācijas kritēriji ir jāizvēlas atbilstoši Direktīvā 2006/12 noteiktajiem mērķiem, kuru starpā ir vides un veselības aizsardzība, kā arī integrēta un pietiekama apglabāšanas iekārtu tīkla izveidošana, jo minētajam tīklam it īpaši ir jānodrošina atkritumu apglabāšana tuvākajās piemērotajās atkritumu apglabāšanas iekārtās. Tādējādi šādiem lokalizācijas kritērijiem būtu it īpaši jāattiecas uz attālumu starp vietām salīdzinājumā ar vietām, kurās atkritumi tiek radīti, aizliegumu īstenot iekārtas aizsargājamo zonu tuvumā un pietiekamu infrastruktūru atkritumu pārvadāšanai, tādu kā savienojumu ar transporta tīkliem, esamību (skat. 2004. gada 1. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās C-53/02 un C-217/02 *Commune de Braine-le-Château* u.c., *Recueil*, I-3251. lpp., 34. punkts).

66 Attiecībā uz pilsētas atkritumiem, kuri nav bīstami, kuriem būtībā nav jānodrošina īpašas iekārtas, tādas, kādas ir jānodrošina bīstamo atkritumu apstrādei, dalībvalstīm tomēr jācenšas, lai to rīcībā būtu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīkls, apmierinot vajadzības pēc atkritumu apglabāšanas iekārtām vistuvāk radīšanas vietai, neapdraudot iespēju organizēt šādu tīklu starpreģionālās sadarbības ietvaros, pat pārrobežu, kas atbilst tuvuma principam.

67 No tā izriet, kā to uzsvērusi Komisija, ka, ja dalībvalsts vienpersoniski saistībā ar vienu vai vairākiem tās "atkritumu apsaimniekošanas plāniem" atbilstoši Direktīvas 2006/12 7. panta 1. punktam tās teritorijas pārklājumu izvēlas organizēt uz reģionāla pamata, no tā ir jāsecina, ka katram reģionam, kuram ir reģionālais plāns, principā būtu jānodrošina tā atkritumu apstrāde un apglabāšana vistuvāk to radīšanas vietai. Princips, ka kaitējums videi kā prioritārs jautājums ir jānovērš tā rašanās vietā, kas LESD 191. pantā noteikts kā princips saistībā ar Kopienas politiku attiecībā uz vidi, nozīmē, ka katram reģionam, pašvaldībai vai citai vietējai pašvaldības vienībai ir jāveic piemēroti pasākumi, lai nodrošinātu pašu atkritumu pieņemšanu, apstrādi un apglabāšanu, un ka atkritumi ir jāapglabā pēc iespējas tuvāk to radīšanas vietai, lai cik vien tas iespējams, ierobežotu to transportēšanu (skat. 1993. gada 17. marta spriedumu lietā C-155/91 Komisija/Padome, *Recueil*, I-939. lpp., 13. punkts un tajā minētā judikatūra).

68 Līdz ar to šādā dalībvalsts definētā valsts tīklā, ja reģiona rīcībā nav pietiekamā daudzumā un nozīmīgā laika periodā pietiekamas infrastruktūras, lai apmierinātu savas atkritumu apglabāšanas vajadzības, no tā var secināt, ka šādi smagi trūkumi reģionālā līmenī var apdraudēt minēto valsts atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, kuram vairs nebūtu Direktīvā 2006/12 paredzētā integrētā un pietiekamā rakstura, un tas nenodrošinātu attiecīgai dalībvalstij individuālu virzību uz pašpietiekamības mērķi, kāds tas ir definēts šīs direktīvas 5. panta 1. punktā.

69 Šajā lietā ir jānorāda, kā to uzsvērusi Komisija, ka Itālijas Republika pati izvēlējās atkritumu apsaimniekošanu Kampānijas reģiona līmenī kā "optimālu teritoriālo zonu". Kā tas izriet no 1993. gada reģionālā likuma un 1997. gada reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna ar grozījumiem, kas paredzēti 2007. gada plānā, lai sasniegtu reģionālu pašpietiekamību, tika nolemts uzlikt Kampānijas reģiona pašvaldībām pienākumu atdot savā teritorijā savāktos atkritumus reģionālajam dienestam, šādu pienākumu varot pamatot ar nepieciešamību nodrošināt tādu darbības apjomu, kas vajadzīgs šo apstrādes iekārtu dzīvotspējai, lai ļautu saglabāt tādas apstrādes jaudas, kuras palīdzētu īstenot pašpietiekamības principu valsts līmenī (skat. 2001. gada 13. decembra spriedumu lietā C-324/99 *DaimlerChrysler*, *Recueil*, I-9897. lpp., 62. punkts).

70 Turklāt tiktāl, ciktāl saskaņā ar Itālijas Republikas apgalvoto, pirmkārt, Kampānijas reģiona radītie pilsētas atkritumi ir 7 % no valstī radītajiem, tas ir, šo saražoto atkritumu būtiska daļa, un, otrkārt, minētā reģiona iedzīvotāji ir apmēram 9 % no valsts iedzīvotājiem, nopietni darbības traucējumi reģiona jaudai apglabāt tā atkritumus būtībā nopietni apdraud attiecīgās dalībvalsts jaudu virzīties uz valsts pašpietiekamības mērķi.

71 Šajos apstākļos ir jāvērtē, vai Itālijas valsts atkritumu apglabāšanas iekārtu tīkla ietvaros minētā reģiona rīcībā ir pietiekamas iekārtas, nodrošinot pilsētas atkritumu apglabāšanu to radīšanas vietas tuvumā.

72 Šajā sakarā Itālijas Republika ir atzinusi, ka iekārtas darba kārtībā — gan izgāztuves, gan atkritumu dedzināmās krāsnis vai siltumreģenerācijas rūpnīcas — skaita ziņā nebija pietiekamas, lai apmierinātu Kampānijas reģiona atkritumu apglabāšanas vajadzības.

73 Tā ir atzinusi, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās darba kārtībā uz visu Kampānijas reģionu bija viena vienīga izgāztuve, ka minētā reģiona *CDD* ražošanas iekārtas nenodrošināja galīgu atkritumu apglabāšanu un ka Ačerrā un Santamarijā la Fosā paredzētās atkritumu dedzināmās krāsnis joprojām nebija darba kārtībā.

74 Tādējādi, kā tas izriet no 1997. gadā apstiprinātā reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna un Itālijas iestāžu pieņemtajiem sekojošajiem plāniem, lai pārvarētu atkritumu krīzi, minētās iestādes it īpaši uzskatīja, ka, lai apmierinātu pilsētas atkritumu apglabāšanas vajadzības Kampānijas reģionā, bija jābūt darba kārtībā citām izgāztuvēm, tādām kā Savinjano Irpino un Santarkandželo Trimonte, divām citām atkritumu dedzināmām krāsnīm vajadzēja pievienoties tām, kuras bija paredzētas Ačerrā un Santamarijā la Fosā, un ka *CDD* ražošanas iekārtas bija jāpadara par tādām, kas tiešām darbotos.

75 Lai gan Direktīvas 2006/12 5. pantā ir atļauta starpreģionu sadarbība atkritumu apglabāšanas apsaimniekošanā, pat sadarbība starp dalībvalstīm, tomēr šajā lietā pat

ar citu Itālijas reģionu un Vācijas iestāžu atbalstu nav bijis iespējams novērst Kampānijas reģionā radīto pilsētas atkritumu nepieciešamo apglabāšanas iekārtu strukturālo trūkumu. Šajā sakarā par to liecina nozīmīga daudzuma atkritumu uzkrāšanās uz šī reģiona koplietošanas ceļiem.

76 Turklāt mazais diferencētas atkritumu savākšanas līmenis Kampānijas reģionā salīdzinājumā ar vidējiem valsts un Kopienas rādītājiem tikai pasliktināja situāciju.

77 Itālijas Republika Tiesā apgalvoja, ka tā centās labot situāciju Kampānijas reģionā, un to informēja, ka pēc 2008. gada 2. maija tika uzsākta faktiska darbība Savinjano Irpino un Santarkandželo Trimonte izgāztuvēs, kā arī par jaunajiem 2008. gada 23. maija plānā paredzētajiem pasākumiem, ietverot citu četru izgāztuvju atvēršanu, divu citu atkritumu dedzināmo krāšņu celtniecību un Ačerras un Salerno siltumreģenerācijas rūpnīcu atvēršanu. Turklāt diferencētās savākšanas līmenis bija mazliet uzlabojies un atkritumu dienas apglabāšanas jauda reģionā bija augstāka par radīšanu, tā ka atkritumu krīzes situācijai bija jābeidzas.

78 Lai gan šādi pasākumi pierāda, ka tika izrādīta attiecīga iniciatīva, lai pārvarētu Kampānijas reģiona grūtības, tomēr šādi rīkojoties, Itālijas Republika tieši atzīst, ka argumentētajā atzinumā paredzētajā termiņā esošās un tādas iekārtas, kas darbojas, Kampānijas reģionā bija tālu no šī reģiona atkritumu apglabāšanas reālo vajadzību apmierināšanas.

79 Turklāt un katrā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka pienākumu neizpildes esamība ir jāvērtē atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā ir, beidzoties

argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un ka pēc tam sekojošās izmaiņas Tiesa neņem vērā (skat. it īpaši 2004. gada 14. septembra spriedumu lietā C-168/03 Komisija/Spānija, Krājums, I-8227. lpp., 24. punkts, un 2005. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-23/05 Komisija/Luksemburga, Krājums, I-9535. lpp., 9. punkts).

80 Itālijas Republika arī apgalvo, ka šķietamajā pienākumu neizpildē tā nav vainojama, bet, tieši pretēji, tajā vainojami atsevišķi nepārvaramas varas veidojoši apstākļi, tādi kā iedzīvotāju iebildumi pret izgāztuvju ierīkošanu to pašvaldību teritorijā, krimināla rakstura darbību esamība reģionā, kā arī vadības līgumpušu to pienākumu nepildīšana saistībā ar reģionam nepieciešamo atsevišķu iekārtu uzstādīšanu.

81 Šajā sakarā ir jānorāda, ka LESD 258. pantā minētā procedūra balstās uz objektīvu atzinumu par to, ka dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Līgums vai atvasināto tiesību akts (skat. 1983. gada 1. marta spriedumu lietā 301/81 Komisija/Beļģija, *Recueil*, 467. lpp., 8. punkts, un 2006. gada 4. maija spriedumu lietā C-508/03 Komisija/Apvienotā Karaliste, Krājums, I-3969. lpp., 67. punkts).

82 Tiklīdz šāds konstatējums pēc būtības ir izdarīts, nav nozīmes tam, vai pienākumu neizpilde izriet no dalībvalsts gribas, par kuru tā ir vainojama, no tās nevērības, vai arī no tehniskām grūtībām, kurām tā bija saskārusies (1998. gada 1. oktobra spriedums lietā C-71/97 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-5991. lpp., 15. punkts).

83 Attiecībā uz vietējo iedzīvotāju izteiktajiem iebildumiem saistībā ar atsevišķu apglabāšanas iekārtu ierīkošanu no pastāvīgās judikatūras izriet, ka dalībvalsts, lai pamatotu

Kopienu tiesībās paredzētu saistību un termiņu neievērošanu, nevar pamatoties uz iekšējām situācijām, tādām kā piemērošanas grūtības, kuras radušās Kopienu akta izpildes laikā, tostarp ja šīs grūtības ir saistītas ar privātpersonu pretošanos (skat. 1992. gada 7. aprīļa spriedumu lietā C-45/91 Komisija/Grieķija, *Recueil*, I-2509. lpp., 20. un 21. punkts, kā arī 2008. gada 9. decembra spriedumu lietā C-121/07 Komisija/Francija, Krājums, I-9159. lpp., 72. punkts).

84 Attiecībā uz kriminālā rakstura darbību esamību vai personām, kas — kā teikts — rīkojas "uz nelikumības robežas", darbojoties atkritumu apsaimniekošanas nozarē, pietiek norādīt, ka šis apstāklis, ja to uzskatītu par pierādītu, nevarētu attaisnot to, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no Direktīvas 2006/12 (iepriekš minētais 2007. gada 18. decembra spriedums lietā Komisija/Itālija 51. punkts).

85 Attiecībā uz līgumu neizpildi no to uzņēmumu puses, kuri ir atbildīgi par atsevišķu atkritumu apglabāšanas iekārtu izveidošanu, kaut arī nepārvaramas varas jēdziens neprasa pilnīgu neiespējamību, tas tomēr prasa, lai attiecīgā apstākļa neīstenošanās būtu saistīta ar tādiem neparastiem apstākļiem, kas personai, kas uz to atsaucas, ir ārkārtēji un neparedzami, un kuru sekas, neskatoties uz pienācīgu rūpību, nav bijis iespējams novērst (iepriekš minētais spriedums lietā *McNicholl* u.c., 11. punkts).

86 Rūpīgai iestādei bija jāveic pasākumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātos vai nu pret attiecīgo nolīgumu neizpildi Kampānijas reģionā, vai lai pārliecinātos, ka, arī esot minētajai neizpildei, tomēr faktiskā atkritumu apglabāšanai nepieciešamo infrastruktūru īstenošana paredzētajā laikā tiek nodrošināta.

87 Attiecībā uz pārmetumiem, ko Komisijai izteikusi Itālijas Republika, kritizējot apstākli, ka tā cēla šo prasību ilgus gadus pēc "atkritumu krīzes" iestāšanās un brīdī, kad šī dalībvalsts veica pasākumus, nodrošinot krīzes pārvarēšanu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru LESD 258. pantā minētie noteikumi ir jāpiemēro, neuzliekot Komisijai pienākumu ievērot noteiktu termiņu (skat. it īpaši 1991. gada 16. maija spriedumu lietā C-96/89 Komisija/Nīderlande, *Recueil*, I-2461. lpp., 15. punkts, un 2007. gada 24. aprīļa spriedumu lietā C-523/04 Komisija/Nīderlande, Krājums, I-3267. lpp., 38. punkts). Tādējādi tā var izlemt, kad ir lietderīgi celt prasību, un būtībā Tiesai nav jāpārbauda šāda lēmuma pieņemšana (1995. gada 10. maija spriedums lietā C-422/92 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-1097. lpp., 18. punkts).

88 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jākonstatē — tā kā nav nodrošināts, ka saistībā ar atkritumu reģionālo apsaimniekošanu Kampānijas reģionā šī reģiona rīcībā ir pietiekami iekārtu, kas tam ļautu pilsētas atkritumu apglabāšanu to radīšanas vietas tuvumā, Itālijas Republika nav izpildījusi savu pienākumu izveidot pietiekamu un integrētu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, tai nodrošinot iespēju virzīties uz mērķi, lai nodrošinātu tās atkritumu apglabāšanu, un līdz ar to nav izpildījusi Direktīvas 2006/12 5. pantā paredzētos pienākumus.

Par Direktīvas 20006/12 4. panta pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

89 Komisija uzsver, ka Itālijas Republika nekad nav noliegusi videi un cilvēka veselībai īpaši smagas situācijas esamību, kura izriet no integrēta un pietiekama atkritumu apglabāšanas iekārtu tīkla neesamības. Šī dalībvalsts to, gluži pretēji, esot tieši atzinusi.

90 Atsaucoties it īpaši uz 2007. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-135/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-3475. lpp.) un 2007. gada 24. maija spriedumu lietā C-361/05 Komisija/Spānija, Komisija uzskata, ka nav apstrīdams, ka atkritumi, kas noklāj koplietošanas ceļus, kā arī tie, kas atrodas pirms apstrādes uzglabāšanas vietās, izraisa būtisku vides un lauku vides degradāciju, kā arī reālus draudus kā videi, tā arī cilvēka veselībai. Šāda [atkritumu] uzkrāšanās varētu izraisīt augsnes un ūdens virsmu piesārņojumu, kaitīgo vielu emisijas atmosfērā pēc atkritumu pašaizdegšanās un iedzīvotāju izraisītiem ugunsgrēkiem sekojošu lauksaimniecības produktu un dzeramā ūdens piesārņojumu vai arī traucējošu smaku izplatību.

91 Itālijas Republika apgalvo, atsaucoties uz pilnvarotā pārstāvja nodaļu pētījumu, ka situācijai Kampānijas reģionā no atkritumu apsaimniekošanas viedokļa raugoties, nav bijušas kaitīgas sekas ne sabiedrības drošībai, ne cilvēka veselībai. Tā tāpat uzskata, ka Komisijas izvirzītais iebildums ir pārāk vispārējs, ciktāl tajā nav precizēts, uz kuru no Direktīvas 2006/12 4. panta a)–c) punktā paredzētajiem gadījumiem attiecas šī prasība.

92 Turklāt Itālijas Republika uzskata, ka Komisija nesniedz nekādus pierādījumus, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tā vienīgi esot pamatojusies uz Tiesas konstatēto iepriekš minētajā 2007. gada 26. aprīļa spriedumā lietā Komisija/Itālija par nelikumīgo izgāztuvju esamību Itālijas teritorijā. Turklāt tā esot centusies no Direktīvas 2006/12 5. panta pārkāpuma automātiski secināt šīs direktīvas 4. pantā paredzēto pienākumu neizpildi.

93 Visbeidzot, Itālijas iestādes esot vērīgi uzraudzījušas uz ceļiem pamesto atkritumu ietekmi uz cilvēku veselību, taču netika konstatēts ne infekciju slimību, ne ļaundabīgo audzēju izraisīts mirstības vai ģenētisko anomāliju pieaugums saistībā ar nekontrolēto

izgāztuvju klātesamību. Attiecībā uz ūdens virsmu piesārņojumu, izņemot divus sporādiskas pārsniegšanas gadījumus ierobežotajās zonās, uz ūdens virsmām un gruntsūdeņos netika novērotas ķīmiskas un bioloģiskas anomālijas. Tas pats attiecas uz iedzīvotāju pakļaušanu atkritumu kaudžu izraisītiem ugunsgrēku dūmiem, kur, izņemot vienu gadījumu, nekāds risks netika konstatēts.

94 Attiecībā uz pētījumu, uz kuru atsaucas Itālijas Republika un saskaņā ar kuru "pat viskritiskākajā krīzes situācijā Kampānijā nekādas sabiedriskai kārtībai, it īpaši cilvēku veselībai, kaitīgās sekas netika konstatētas", Komisija uzsver, ka minētā pētījuma rezultāti, kurus līdzparakstījusi Pasaules Veselības organizācija, "apstiprina norādīto anomālijas jēdzienu no Neapoles provinces uz ziemeļaustrumiem esošajā zonā un no Kazertes [*Caserte*] provinces uz dienvidrietumiem; šī zona ir arī tā, kurā nelikumīgās darbības, apglabājot un aizdedzinot cietos pilsētas atkritumus un bīstamos atkritumus, notiek visbiežāk". Ar šo pētījumu esot arī apstiprināta "hipotēze, saskaņā ar kuru pārmērīgs mirstības līmenis un ģenētiskas anomālijas ir koncentrēti zonās, kur zināmo atkritumu apglabāšanas vietu klātbūtne ir visstiprākā", un katrā ziņā esot norādīts, ka "[..] zemā sanitāro datu izmantošana un datu vides datu nepietiekamība, iespējams, novedusi pie riska pienācīgas nenovērtēšanas".

95 Itālijas Republikas apgalvojums saistībā ar veselībai kaitīgu seku neesamību ne tikai neesot pamatots ar pašas dalībvalsts iesniegtajiem zinātniskajiem pierādījumiem, bet turklāt, šķiet, ka tas Direktīvas 2006/12 4. panta pārkāpumu pakļauj nosacījumiem par īstu veselības problēmu esamību, kurās tieši vainojama atkritumu krīze. Tomēr Komisija, gluži pretēji, uzskata, ka pienākumi, kas izriet no minētā 4. panta, pēc dabas

ir preventīvi. Tādējādi dalībvalstīm būtu jāveic atbilstoši pasākumi, lai izvairītos no apdraudējumiem. Izskatāmajā lietā vides un sabiedrības veselības apdraudējumi esot vairāk nekā apstiprināti, esot pastāvējuši ilglaicīgi un bijuši kompetento Itālijas iestāžu darbības vai, precīzāk, bezdarbības rezultāts.

Tiesas vērtējums

96 Sākotnēji ir jāatgādina, ka, lai arī Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punkts neprecizē konkrētus pasākumus, kas ir jāveic, lai nodrošinātu atkritumu apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neradot kaitējumu videi, tomēr šī norma ir dalībvalstīm saistoša attiecībā uz sasniedzamo mērķi, piešķirot dalībvalstīm rīcības brīvību, novērtējot šādu pasākumu nepieciešamību (1999. gada 9. novembra spriedums lietā C-365/97 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-7773. lpp., 67. punkts, un 2004. gada 18. novembra spriedums lietā C-420/02 Komisija/Grieķija, Krājums, I-11175. lpp., 21. punkts).

97 Līdz ar to principā no faktiskās situācijas neatbilstības Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punktā noteiktajiem mērķiem nevar tieši secināt, ka attiecīgā dalībvalsts obligāti nav izpildījusi šajā normā paredzētos pienākumus, proti, veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu apglabāšanu, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi. Tomēr šādas faktiskās situācijas turpināšanās, it īpaši tad, ja tā rada nozīmīgu vides pasliktināšanos ilgstošā laika posmā, neiejaucoties kompetentajām iestādēm, var norādīt uz to, ka dalībvalstis ir pārkāpušas rīcības brīvības, kuru tai piešķir šī norma, robežas (iepriekš minētais 1999. gada 9. novembra spriedums lietā Komisija/Itālija, 68. punkts, un 2004. gada 18. novembra spriedums lietā Komisija/Grieķija, 22. punkts).

98 Attiecībā uz šķietamās pienākumu neizpildes teritoriālo izplatību apstāklim, ka Komisija prasījusi konstatēt Itālijas Republikas pienākuma veikt nepieciešamos pasākumus neizpildi tikai Kampānijas reģionā, nevar būt ietekme uz iespējamo konstatējumu par pienākumu neizpildi (skat. iepriekš minēto 1999. gada 9. novembra spriedumu lietā Komisija/Itālija, 69. punkts).

99 Pienākuma, kas izriet no Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punkta, neizpildes sekas pēc šī pienākuma būtības pakļauj riskam apdraudēt cilvēka veselību un radīt kaitējumus videi pat ierobežotā dalībvalsts teritorijas daļā (iepriekš minētais 1999. gada 9. novembra spriedums lietā Komisija/Itālija, 70. punkts), kā tas arī bija iepriekš minētajā lietā Komisija/Grieķija, kurā spriedums pasludināts 1992. gada 7. aprīlī.

100 Tādējādi ir jāvērtē, vai Komisija no tiesību viedokļa pietiekami pierādījusi, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās Itālijas Republika ilgstošā laika posmā nebija veikusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka Kampānijas reģionā radītie atkritumi tiek reģenerēti vai apglabāti, neapdraudot cilvēka veselību un ka netiek izmantotas procedūras vai metodes, kuras var radīt kaitējumu videi.

101 Lai gan pienākumu neizpildes procedūras ietvaros atbilstoši LESD 258. pantam Komisijai ir jāpierāda, ka pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde, iesniedzot Tiesai nepieciešamos pierādījumus, lai tā pārbaudītu, vai pastāv šī pienākumu neizpilde, bez tiesībām pamatoties uz jebkādu prezumpciju (2009. gada 22. janvāra spriedums lietā C-150/07 Komisija/Portugāle, 65. punkts un tajā minētā judikatūra), ir jāņem vērā, ka, runājot par tādu valsts noteikumu pareizas piemērošanas praksē pārbaudi, kuru mērķis ir nodrošināt efektīvu Direktīvas 2006/12 īstenošanu, Komisijai, kurai pašai nav pilnvaru veikt izmeklēšanu šajā jomā, lielākoties ir jāpaļaujas uz pierādījumiem, ko sniedz iespējamie sūdzību iesniedzēji, privātās un publiskās organizācijas,

prese, ka arī pati minētā dalībvalsts (šajā sakarā skat. 2005. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-494/01 Komisija/Īrija, Krājums, I-3331. lpp., 43. punkts, un iepriekš minētais 2007. gada 26. aprīļa spriedums lietā Komisija/Itālija, 28. punkts).

102 No tā izriet — ja Komisija iesniegusi pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu noteiktus apstākļus, kas notikuši atbildētājas dalībvalsts teritorijā, šai dalībvalstij būtiski un detalizēti jāapstrīd iesniegtie dati un no tiem izrietošās sekas (šajā sakarā skat. iepriekš minēto 1999. gada 9. novembra spriedumu lietā Komisija/Itālija, 84. un 86. punkts, kā arī 2008. gada 22. decembra spriedumu lietā C-189/07 Komisija/Spānija, 82. punkts).

103 Šajā sakarā vispirms ir jānorāda, ka Itālijas Republika neapstrīd, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās atkritumi, kuri noklāja koplietošanas ceļus, sasniedza 55 000 tonnas, pievienojoties tām 110 000–120 000 atkritumu tonnām pašvaldības uzglabāšanas vietās pirms apstrādes. Katrā ziņā šie dati izriet no pilnvarotā pārstāvja 2008. gada 2. marta ziņojuma, kas pievienots pielikumā šīs dalībvalsts atbildei uz argumentēto atzinumu. Turklāt saskaņā ar minētās valsts sniegto informāciju iedzīvotāji, uztraukti par šādu uzkrāšanos, uzņēmušies iniciatīvu, kaitējot videi un savai pašu veselībai, izraisot ugunsgrēkus atkritumu kaudzēs.

104 Tādējādi no visa iepriekšminētā acīmredzami izriet, ka Kampānijas reģionā šī dalībvalsts nespēja izpildīt pienākumu, kas paredzēts Direktīvas 2006/12 4. panta 2. punktā, veikt nepieciešamos pasākumus, lai aizliegtu nekontrolētu atkritumu izmešanu, izgāšanu un apglabāšanu.

105 Turpinot, ir jāatgādina, ka atkritumiem ir īpaša daba, kādēļ to uzkrāšanās, pat pirms tie kļūst bīstami veselībai, it īpaši ņemot vērā katra reģiona vai pašvaldības ierobežoto jaudu tos pieņemt, ir vides apdraudējums (1992. gada 9. jūlija spriedums lietā C-2/90 Komisija/Beļģija, *Recueil*, I-4431. lpp., 30. punkts).

106 Tik nopietna atkritumu daudzuma uzkrāšanās uz koplietošanas ceļiem un pagaidu uzglabāšanas vietās — kā Kampānijas reģiona gadījumā argumentētajā atzinumā paredzētajā termiņā — neapšaubāmi ir radījusi "ūdens, gaisa, augsnes", kā arī "augu un dzīvnieku apdraudējumu" Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt šāds atkritumu daudzums nenovēršami izraisa "traucējošas smakas" šī panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, it īpaši ja atkritumi ilgu laiku ir novietoti brīvā dabā ielās un uz ceļiem.

107 Turklāt, ņemot vērā pietiekamu izgāztuvju pieejamības neesamību, šāda atkritumu daudzumu klātbūtne ārpus piemērotām un atļautām uzglabāšanas vietām var radīt "negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām" Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

108 Ņemot vērā Komisijas savākto pierādījumu detalizēto raksturu, it īpaši pašu Itālijas iestāžu sagatavotos un Eiropas iestādēm iesniegtos pārskatus, kā arī tās prasībai pievienotos izgriezumus no preses, un, ņemot vērā šā sprieduma 80. un 81. punktā atgādināto judikatūru, Itālijas Republika nevar vienīgi apgalvot, ka pārmestie apstākļi nav iestājušies vai ka atkritumu izgāšana ielās, it īpaši Neapoles ielās, ir apstāklis, kas ir ārpus šīs dalībvalsts kontroles.

109 Turklāt, kā to pamatoti apgalvo Komisija, Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punkta saturam ir preventīva funkcija, tādējādi, ka dalībvalstis nedrīkst pakļaut cilvēka veselību apdraudējumam atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas laikā.

110 Itālijas Republika pati ir atzinusi situācijas Kampānijas reģionā bīstamību cilvēka veselībai, it īpaši Eiropas iestādēm iesniegtajos pārskatos un ziņojumos. Šajā sakarā Likumdošanas dekrēta Nr. 90 apsvērumi, par ko Itālijas Republika ir paziņojusi Eiropas Savienības Padomes Prezidijam, tieši atsaucas uz "sociālo, ekonomisko un vides apstākļu smagumu, kas izriet no ārkārtas situācijas [atkritumu apsaimniekošanas jomā], kura var nopietni apdraudēt Kampānijas reģiona iedzīvotāju, kuri pakļauti higiēnas, sanitārās un vides apdraudējumam, pamattiesības".

111 No tā izriet, ka Itālijas Republikas saistībā ar šo prasību izvirzītie pierādījumi, lai pierādītu, ka minētajā situācijā praksē nav bijis nekādu seku vai, mazākais, ka bijušas tikai nelielas sekas uz cilvēku veselību, būtībā neatspēko konstatējumu, ka galvenā situācija par atkritumu uzkrāšanos uz koplietošanas ceļiem, pakļaujot iedzīvotāju veselību noteiktam apdraudējumam, pārkāpjot Direktīvas 2006/12 4. panta 1. punktu.

112 Līdz ar to Komisijas izvirzītais iebildums par Direktīvas 2006/12 4. panta pārkāpumu ir jāatzīst par pamatotu.

113 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jākonstatē, ka attiecībā uz Kampānijas reģionu neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju un

apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neradot kaitējumu videi, it īpaši neizveidojot pietiekamu un integrētu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, Itālijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2006/12 4. un 5. pantā paredzētos pienākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

114 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā Itālijas Republikai spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 4. punktu Apvienotā Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Itālijas Republika, attiecībā uz Kampānijas reģionu neveicot pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju un apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neradot kaitējumu videi, it īpaši neizveidojot pietiekamu un integrētu atkritumu apglabāšanas iekārtu tīklu, nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīvas 2006/12/EK par atkritumiem 4. un 5. pantā paredzētos pienākumus;

2) Itālijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

3) Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

[Paraksti]